

Dokumenttype	NOU 1989:12	Dokumentdato	1989-05-31
Tittel	Pensjonstrygden for sjømenn		
Utvalgsnavn	Utvalget til å vurdere sentrale spørsmål som gjelder Pensjonstrygde for sjømenn		
Utvalgsleder	Gjærevoll, Olav		
Utgiver	Sosialdepartementet		
Oppnevnt	1987-05-05	Sider	149
Kapittel	2 Sammendrag av utvalgets forslag 2.1 Oversikt		

Utvalget baserer sine forslag på at pensjonsordningen fortsatt skal være supplerende til folketrygden med hovedformål å yte alderspensjon mellom 60 og 67 år (for tiden ca. 6.000 pensjoner). Videre at pensjonsordningen fortsatt skal bygge på utligningsprinsippet. For øvrig har utvalget, ifølge sitt mandat, måttet legge til grunn at staten ikke kan pålegges ytterligere ansvar for pensjonsordningen. Dette innebærer at ordningens løpende utgifter, herunder de som følger av utvalgets samlede forslag, må finansieres av næringen selv, når det ses bort fra statens begrensede tilskudd til dekning av krigsfartstillegg m.v.

Som grunnlag for vurderingene har utvalget søkt å gi en nærmere analyse av pensjonsordningens finansielle stilling ved nye aktuarmessige beregninger. Disse er basert på en ajourføring av grunnlagsmaterialet fra Finansieringsutvalgets innstilling 1981 om faktorer som påvirker utviklingen i inntekter og utgifter. Beregningene antas å gi god oversikt over fremtidige normalutgifter under alternative forutsetninger. Utvalget har valgt å foreta de alternative beregninger på grunnlag av henholdsvis 15.000, 18.000, 20.000 og 25.000 betalende arbeidstakere i årene fremover. I foreliggende situasjon har utvalget funnet det mest realistisk å basere seg på alternativet med 20.000 arbeidstakere.

Den viktigste reform som utvalget foreslår er at alle sjømenn fremtidig skal opptjene rett til lik alderspensjon uten hensyn til om fartstiden er opptjent som underordnet eller overordnet. Reformen foreslås gjennomført gradvis ved at det for fartstid som underordnet etter endringslovens ikrafttreden skal opptjenes pensjon etter samme satser som for overordnet. Forslaget bygger på at satsen for ordinær rederavgift fra samme tidspunkt forhøyes fra 3,2 til 3,3 prosent, og at arbeidstakeravgift fastsettes til 1,9 prosent (i stedet for 1,8 prosent som den nå tilsvarer totalt sett for Pensjonstrygden) av det samme inntektsgrunnlag som for rederavgift. Det forutsettes at satsene, om nødvendig, senere kan forhøyes til henholdsvis 3,5 og 2 prosent. Et mindretall (1) foreslår av finansieringsmessige grunner en mer begrenset pensjonsforhøyelse i første omgang.

Utvalgets øvrige forslag fremgår av sammendraget nedenfor. Utvalget har også på enkelte andre punkter delt seg i et flertall og et mindretall.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.2 Pensjonsordningens omfang

Utvalgets flertall (7) finner prinsipielt at pensjonsordningen fortsatt bør omfatte samtlige arbeidstakergrupper på skip som går inn under trygden. På denne bakgrunn, og fordi utviklingen har ført til nye arbeidstakergrupper på skip som ikke er egentlige sjømenn i tradisjonell forstand, går flertallet inn for at sjømannsbegrepet i pensjonsordningen erstattes med "arbeidstaker på skip". Samtidig foreslås begrepet "trygd" opphevet i denne pensjonsordning. Mindretallet (2) er ikke enig i disse forslag, men mener

at særskilte yrkesgrupper som seismikere m.fl. som ikke tilhører skipets maritime driftspersonell, bør kunne unntas fra ordningen.

Utvalget foreslår opprettholdt någjeldende tonnasjegrense, dog slik at arbeidstakere som er tilsatt i rederi med plikt til å tjenestegjøre på samtlige skip i rederiet, skal være omfattet av pensjonsordningen også på registreringspliktige norske skip under 100 br.reg.tonn.

Utvalget foreslår nye bestemmelser for pliktig pensjonsdekning av arbeidstakere på utenlandske skip i samme utstrekning som i folketrygden. Dessuten foreslås adgang til frivillig individuell pensjonsdekning på utenlandske skip på samme vilkår som i folketrygden. Utvalget finner ikke tilstrekkelig grunn til å åpne for frivillighet i andre tilfelle.

Flertallet (6) anbefaler at det nedsettes et særskilt utvalg til å vurdere innkorporering av pensjonstrygden for fiskere i pensjonsordningen for arbeidstakere på skip. Mindretallet (3) finner det lite hensiktsmessig med en felles pensjonsordning for så ulike grupper.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.3 Vilåårene for rett til alderspensjon

Flertallet (7) går inn for en justering av de regler som gir adgang til å medregne ikke-pensjongivende tjenestemåneder i minstekravet til fartstid for rett til pensjon. Således foreslås at fartstid som ikke er pensjongivende fordi vedkommende er utenlandsk statsborger uten fast bopel i Norge, på visse vilkår skal kunne medregnes ved spørsmål om vedkommende fyller minstekravet. Mindretallet (2) er prinsipielt uenig i en utvidelse av bestemmelsen.

Flertallet (8) foreslår ingen generell nedsettelse av pensjonsalderen. Et medlem mener den generelle pensjonsalder bør settes ned til 57 år og at fartstidsgrunnlaget for full pensjon bør reduseres til 324 måneder.

Flertallet (8) foreslår at någjeldende ordning med adgang til redusert alderspensjon fra fylte 55 år oppheves og erstattes med en ordning med rett til ureduert førtids alderspensjon fra fylte 57 år. For rett til slik pensjon foreslås opprettholdt krav om at summen av alder og fartstid minst skal utgjøre 80 år. Som nytt krav foreslås at vedkommende også må ha opptjent minimum 120 pensjongivende farts måneder etter fylte 40 år. Mindretallet (1) foreslår at man heller beholder gjeldende ordning, eller i stedet gir adgang til redusert pensjon fra 57 år på samme vilkår som tidligere og uten noen reell nedtrapping av reduksjonssatsene.

Utvalgets medlemmer er enige om at någjeldende ventetillleggsordning bør opprettholdes.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.4 Pensjonsspørsmål for arbeidsledige sjøfolk

Utvalget gir sin prinsipielle tilslutning til utredningen fra Pensjonstrygden for sjømenn om godskriving av tid med dagpenger uten arbeidsløyse som pensjongivende fartstid.

Kapittel

2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.5 Andre endringer i alderspensjoneringen

Utvalget foreslår en teknisk omlegging av systemet for beregning av alderspensjon slik at det ikke lenger skal gjøres særskilt samordningsfradrag for samtidig pensjon fra folketrygden. I stedet foreslås at satsene for alderspensjon reduseres i alle tilfelle når pensjonisten fyller 67 år eller får uførepensjon eller attføringspenger fra folketrygden, eller får avtalefestet pensjon. Adgangen til å bevilge barnetillegg mellom 18 og 21 år foreslås opphevet. Videre skal det etter forslaget ikke gis barnetillegg fra pensjonsordningen, når det allerede gis slikt tillegg fra folketrygden.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.6 Endringer i etterlattepensjoneringen

Utvalget foreslår at også beregningsreglene for etterlattepensjon endres slik at det ikke lenger behøves å gjøre særskilt samordningsfradrag for pensjon fra folketrygden. Visse bestemmelser foreslås opphevet som lite aktuelle. Dette gjelder bl.a. ordningen med barnepensjon i tilfeller hvor arbeidstakeren ikke har opptjent fartstid under siste krig. Adgangen til å bevilge enkepensjon i tilfelle uførhet og etter opphør av nytt ekteskap, foreslås opphevet og erstattet med rett til pensjon på visse vilkår.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.7 Uførestønad

Det foreslås at ordningen med å bevilge nye uførestønader oppheves fordi slike tilfelle dekkes av folketrygden.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.8 Kapitalutløsning av småpensjoner

Ordningen med pliktig kapitalutløsning foreslås utvidet og knyttet til en øvre beløpsgrense fastsatt i forhold til folketrygdens grunnbeløp. Dessuten foreslås en adgang til frivillig kapitalutløsning av etterlattepensjoner uten noen øvre beløpsgrense. Et av medlemmene understreker at kapitaliseringsfaktoren bør være så høy at trygden ikke får vesentlige tap på ordningen.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.9 Tilbakebetaling av pensjonsavgift

Ordningen foreslås på en side forbedret ved at tilbakebetalingsbeløpet skal tilsvare ett års alderspensjon før 67 år etter de pensjonssatser som gjelder på utbetalingstidspunktet. På den annen side foreslås tilsvarende begrensninger for tilbakebetaling som det som gjelder for den fremtidige pensjonering. Det vil si at tilbakebetaling ikke i noe tilfelle kan foretas til etterlatte, og heller ikke til arbeidstaker som har fylt 67 år eller som har uførepensjon eller attføringspenger fra folketrygden, eller avtalefestet alderspensjon.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.10 Samordning

Som det fremgår ovenfor foreslås innført et nettosystem for beregning av alderspensjoner og etterlattepensjoner i forhold til folketrygden. Samtidig foreslås opphevet samordning av sjømannspensjon med annen offentlig tjenstepensjon. Utvalget antar det bør overveies hvorvidt tilsvarende samordning foretatt i andre tjenstepensjonsordninger (og hvor eventuelt samordningsfradrag foretas i den annen tjenstepensjon) helt eller delvis kan oppheves i relasjon til sjømannspensjoneringen.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.11 Avgiftsreglene

Det foreslås at ordningen med fast månedlig arbeidstakeravgift endres slik at avgiften fastsettes i prosent av bruttoinntekten på samme måte som rederavgiften. Videre foreslås en forhøyelse så vel av arbeidstakeravgiften som rederavgiften ved at satsene fastsettes til 1,9 prosent og 3,3 prosent. Forhøyelsene forutsettes å dekke merutgiftene ved den samtidig foreslåtte forhøyelse av pensjoner for fartstid som underordnet etter lovens ikrafttreden. Månedsavgiftene for arbeidstakere i fiske og fangst foreslås opprettholdt, dog slik at det for alle som kommer inn under ordningen skal svares avgift etter någjeldende satser for overordnet.

Utvalget antar at avgiftene fremtidig ikke bør overstige henholdsvis 2 prosent og 3,5 prosent.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.12 Finansieringen

De aktuariemessige beregninger som utvalget har gjort tyder på at någjeldende avgiftssatser både på kort og mer lang sikt ligger å et nivå som er tilstrekkelig til finansiering av trygdenes ytelser og administrasjon

etter någjeldende bestemmelser og under noenlunde stabile forhold.

Utvalget finner det sterkt uheldig at trygdens grunnfond på 186 mill. kroner er pliktig plassert som kontolån til statskassen med en fast rente på 8 %. Utvalget foreslår at lånet frigis snarest eller at renten økes til vanlig markedsrente.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets forslag

2.13 Andre endringer

Utvalgets forskjellige forslag innebærer ganske omfattende endringer i pensjonstrygdloven og i forskrifter fastsatt i medhold av loven. Dessuten må fastsettes en rekke overgangsbestemmelser.

Utvalget foreslår en vesentlig ny redigering av omfangsbestemmelsene i lovens § 1 og § 2. Flertallet (6) finner det i denne forbindelse naturlig at all avgjørelsesmyndighet etter bestemmelsene tillegges styret. Dette er en naturlig konsekvens av at ordningen finansieres av næringen selv. Mindretallet (3) er uenig i at styrets flertall skal avgjøre hvilke grupper som skal medtas/unntas i pensjonsordningen, og det foreslår at saker av denne art forelegges departementet hvis det er dissens i styret.

I utvalgets lovutkast er for øvrig tatt opp en rekke endringsforslag av mer lovteknisk karakter. Det dreier seg bl.a. om å oppheve bestemmelser som ikke lenger har praktisk betydning og å rette opp henvisninger til andre bestemmelser. Bestemmelsene i de særskilte kgl. resolusjoner om pensjonsdekning av arbeidstakere på fiske og fangstfartøyer, på borefartøyer og på visse ruteskip m.v. under 100 br.reg.tonn, foreslås opphevet og innarbeidet i loven. De foreslåtte endringer kan forhåpentligvis lede til at loven og regelverket blir mer oversiktlig og enklere. Ytterligere forenklinger bør overveies senere når pensjonsordningen ikke lenger preges så sterkt av de mange alderspensjoner etter 67 år og etterlattepensjoner som fortsatt ytes for fartstid før 1. januar 1967 (for tiden i alt ca. 28.000 pensjoner).
